

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/78/2016
Identifikačné číslo spisu: 8513201992
Dátum vydania rozhodnutia: 23.06.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Lubor Šebo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:8513201992.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne H. I., bytom R., zastúpenej JUDr. Mariánom Gelenekym, advokátom so sídlom v Starej Ľubovni, Garbiarska 20, proti žalovanej Rapid life životná poisťovňa, a.s., so sídlom v Košiciach, Garbiarska č. 2, IČO: 31 690 904, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s.r.o., so sídlom v Košiciach, Užhorodská 21, za ktorú koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenej na Okresnom súde Stará Ľubovňa pod sp. zn. 5 C 4/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. marca 2015, sp. zn. 15 Co 31/2014, 15 Co 60/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 18. marca 2015, sp. zn. 15 Co 31/2014, 15 Co 60/2015 a uznesenie Krajského súdu v Prešove z 29. februára 2016 sp. zn. 15 Co 331/2015 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Stará Ľubovňa (ďalej aj „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 19. februára 2014 č. k. 5 C 4/2013-130 zrušil rozsudky rozhodcovského súdu, ktoré bližšie špecifikoval vo svojom rozhodnutí (ďalej len „označené rozhodcovské rozsudky“). Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni trovy konania vo výške 100 % na účet právneho zástupcu JUDr. Mariána Gelenekyho, advokáta AK v Starej Ľubovni, v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Konštatoval, že v danom prípade bola uzatvorená poisťovná zmluva, ktorú treba považovať za spotrebiteľskú zmluvu. Návrh zmluvy bol vyhotovený dodávateľkou (žalovanou) na vopred pripravenom tlačive tak, že spotrebiteľ (žalobkyňa) nemal možnosť zmeniť jej obsah. Súčasťou zmluvného dojednania bola tiež rozhodcovská doložka, podľa ktorej všetky vzájomné spory z poistenia budú prejednávané v rozhodcovskom konaní. Žalobkyňa nebola oboznámená s právnymi účinkami takéhoto dojednania, ničím si ho nevymienila a nijako nemohla meniť jeho obsah. Rozhodcovská doložka nebola individuálne dojednaná a mala za následok značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Táto doložka je preto neprijateľná (neplatná) zmluvná podmienka. Rozhodcovský súd preto nemohol rozhodnúť na základe tejto doložky, a teda nemal právomoc vo veci konať. Žalobnému návrhu z týchto dôvodov vyhovel a označené rozhodcovské rozsudky zrušil; o trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) v spojení s § 151 ods. 7 O.s.p.

V predmetnej veci súd prvého stupňa uznesením zo dňa 27. januára 2014 č. k. 5 C 4/2013-53 odložil vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku č. 2 C 2713/2012 zo dňa 19. januára 2012 vydaného rozhodcom JUDr. Bohumirom Zaujecom, rozhodcom Arbitrážneho súdu Košice so sídlom Alžbetina 41, Košice do právoplatného skončenia konania o zrušenie rozhodcovského rozsudku vedeného pod sp. zn. 5 C 4/2013. V odôvodnení súd prvého stupňa uviedol, že zákon o rozhodcovskom konaní umožňuje odklad vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku na návrh účastníka konania, pričom odklad vykonateľnosti má preventívny charakter spočívajúci v snahe predísť vzniku škody, ako aj ďalším sporom medzi účastníkmi konania.

Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 18. marca 2015 sp. zn. 15 Co 31/2014, 15 Co 60/2015 zamietol návrh žalovanej na prerušenie konania, potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.) a potvrdil uznesenie o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku z 27. januára 2014 č. k. 5 C 4/2013-53 ako vecne správne (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni na účet jej právneho zástupcu náhradu trov odvolacieho konania vo výške 100 % v lehote do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu prvého stupňa o výške náhrady trov konania (§ 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.). Aj podľa názoru odvolacieho súdu predstavuje neprijateľnú (neplatnú) zmluvnú podmienku dojednanie v spotrebiteľskej zmluve obsiahnuté v štandardnej formulárovej zmluve, ktorá nebola spotrebiteľom individuálne dojednaná a vyžaduje od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. Rozhodcovskú doložku si žalobkyňa osobitne nevyjedнала a zmluvu mohla len ako celok odmietnuť alebo sa jej podrobiť. Aj podľa názoru odvolacieho súdu je preto žaloba opodstatnená. Zamietnutie návrhu na prerušenie konania odvolací súd odôvodnil tým, že nie je jeho povinnosťou prerušiť konanie z dôvodu, že pred Ústavným súdom Slovenskej republiky prebieha konanie, resp. sa má rozhodnúť o sťažnosti proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Potvrdenie uznesenia o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku odôvodnil tým, že odkladom vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku nedochádza k žiadnej ujme na strane žalovanej, keďže v prípade jej úspechu v konaní o veci samej sa žalovaná môže domôcť svojho práva priznaného jej rozhodcovským rozsudkom s časovým odstupom, ktorá prípadná ujma by bola kompenzovaná úrokmi z omeškania.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná v celom rozsahu dovolanie. Uviedla, že jej v konaní bola odňatá možnosť konať [§ 237 písm. f/ O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v zmysle Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 1. januára 2015 ide o ustanovenie § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.; v ďalšom sa pod „O.s.p.“ rozumie Občiansky súdny poriadok v platnom znení)], a odôvodňuje ho okrem uvedenej vady (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.) aj tzv. inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie súdu (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Vady konania (odňatie možnosti konať pred súdom) vidí žalovaná v tom, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobkyne k jej vyjadreniu vo veci samej z 12. februára 2014 v konaní pred súdom prvého stupňa (č. l. 111 spisu) ani vyjadrenie k odvolaniu žalovanej z 24. apríla 2014 (č. l. 170 spisu). Súd prvého stupňa nespĺnil svoju povinnosť podľa § 118 ods. 2 O.s.p. a tento nedostatok nebol odstránený ani odvolacím súdom; poukázala tiež na porušenie ustanovenia § 119 ods. 2 písm. c/ O.s.p. súdom prvého stupňa. Predmetnú vadu konania vidí žalovaná tiež v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo náležite odôvodnené a tým je nepreskúmateľné. Súdy nesprávne interpretovali všeobecné poistné podmienky, osobitné zmluvné dojednania, ako aj rozhodcovskú doložku. Podľa jej názoru bola rozhodcovská doložka dojednaná individuálne a formulovaná tak, že poistencovi priznávala aj možnosť neprijatť navrhované zmluvné dojednanie. Súdy aplikovali vnútroštátne normy chrániace spotrebiteľa, mali však aj náležite aplikovať a interpretovať smernicu 93/13/EHS. Podľa jej presvedčenia nemôže súd v dôsledku individuálneho dojednania rozhodcovskej doložky skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Z týchto dôvodov navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho aj prvostupňového súdu a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalobkyňa sa k dovolaniu žalovanej nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) za splnenia podmienky vyplývajúcej z § 241 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podmienky prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 O.s.p.

Prípustnosť dovolania v predmetnej veci podľa § 238 O.s.p. neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozsudok, v ktorom by sa dovolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd v tejto veci ešte právny názor nevyslovil. Rovnako nejde o rozsudok, vo výroku ktorého by dovolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Podané dovolanie by vzhľadom na vyššie uvedené bolo procesne prípustné, len ak v konaní, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 O.s.p. Povinnosť skúmať, či v konaní nedošlo k niektorej z nich vyplýva pre dovolací súd z § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa z tohto dôvodu neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal tiež otázkou, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba ale zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 O.s.p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľky o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

Žalovaná existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Vo zvyšnej časti dovolanie žalovanej smeruje proti výroku rozsudku Krajského súdu v Prešove, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku. Tento výrok, i keď je obsiahnutý vo výrokovej časti rozsudku, má povahu uznesenia (viď § 223 O.s.p.). Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolanie žalovanej smeruje proti uzneseniu majúcemu povahu takého uznesenia odvolacieho súdu, ktoré nie je uvedené v týchto ustanoveniach; prípustnosť tejto časti jej dovolania preto z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nevyplýva.

Prípustnosť tejto časti dovolania žalovanej by zakladalo iba to, ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Vyššie už ale bolo uvedené, že žalovaná procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a ich existencia ani nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Žalovaná v dovolaní namieta, že jej v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu

poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia.

V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „dohovor“).

Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k vyjadreniu žalovanej k návrhu na začatie konania (č. l. 55 spisu) sa písomne vyjadrila žalobkyňa podaním doručeným súdu prvého stupňa 12. februára 2014 (č. l. 111 spisu), k odvolaniu žalovanej proti rozsudku súdu prvého stupňa (č. l. 139) sa písomne vyjadrila žalobkyňa podaním doručeným súdu prvého stupňa 25. apríla 2014 (č. l. 170 spisu), k odvolaniu žalovanej proti uzneseniu súdu prvého stupňa z 27. januára 2014 č. k. 5 C 4/2013-53 sa písomne vyjadrila žalobkyňa podaním doručeným súdu prvého stupňa 2. júna 2014 (č. l. 179 spisu), žalovaná ale nemala možnosť dozvedieť sa o týchto vyjadreniach a prípadne sa k nim aj vyjadriť, lebo súd jej tieto vyjadrenia žalobkyne nedoručil. Opomenutím doručenia vyjadrení žalobkyne žalovanej došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tým k odňatiu jej možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je nielen procesne prípustné, ale aj opodstatnené a ďalej sa vecnou stránkou dovolania nezaoberal. So zreteľom na uvedené dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež nadväzujúce uznesenie o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.